

Beroepen binnen en buiten zorg en welzijn

Een vervolg op het onderzoek kwalificaties in zorg en welzijn

Robert de Vries

Francis van der Mooren

CBS Heerlen
CBS-weg 11
6412 EX Heerlen
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen
+31 45 570 60 00
www.cbs.nl

Juli 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Gegevens EBB	4
Beroepen binnen de sector zorg en welzijn	5
Zorg- en welzijnsberoepen buiten de sector zorg en welzijn	5
Kwalificaties zorg en welzijn	7
Beroepen naar kwalificatie zorg en welzijn	10

Inleiding

In het kader van het onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW) heeft het CBS in 2021 in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport onderzoek gedaan naar kwalificaties zorg en welzijn (CBS, 2021). Hierin is nagegaan in hoeverre mensen, die beschikken over een van de 22 zogeheten kwalificaties zorg en welzijn, werkzaam zijn binnen de sector zorg en welzijn. Een kwalificatie zorg en welzijn betreft een specifieke groep opleidingen die binnen de zorg en welzijn kunnen worden gevolgd op mbo, hbo en wo-niveau. Dit onderzoek heeft geleid tot een tabellenset die sindsdien jaarlijks wordt geüpdatet met de jongste cijfers (CBS, 2021).

In dit eerdere onderzoek zijn vervolgvragen geformuleerd. Eén daarvan betreft de taken en werkzaamheden die mensen uitvoeren. Mensen die werken in de sector zorg en welzijn voeren niet allemaal taken of werkzaamheden uit die gerelateerd zijn aan zorg en welzijn. Naast zorgpersoneel zijn deze mensen echter ook van belang om de sector 'draaiende' te houden. Denk bijvoorbeeld aan administratief personeel, beveiligers, kantine medewerkers en schoonmaakpersoneel. Andersom komt het voor dat mensen die buiten de sector zorg en welzijn werken wel degelijk zorg en welzijn taken of werkzaamheden uitvoeren, zoals bedrijfsartsen, fysiotherapeuten en sociaal werkers. Om hier meer zicht op te krijgen, heeft VWS gevraagd om vervolgonderzoek te doen naar het beroep dat mensen uitoefenen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn in dit rapport opgenomen.

Het onderzoek is als volgt opgezet. Eerst wordt een algemeen beeld geschetst van het beroep dat mensen uitoefenen binnen de sector zorg en welzijn (breed). Welk deel heeft een zorg en welzijnsberoep en in welke branche is dit aandeel het grootst? Als mensen werkzaam zijn in deze sector, maar geen zorg en welzijnsberoep uitoefenen om welke beroepen gaat het dan vooral? Ook wordt nagegaan hoeveel mensen een zorg- en welzijnsberoep uitoefenen buiten de sector zorg en welzijn. Vervolgens wordt het bovenstaande herhaald voor mensen die beschikken over een kwalificatie zorg en welzijn. Tot slot wordt per kwalificatie gekeken welk deel een zorg- en welzijnsberoep uitoefent.

Gegevens EBB

In het onderzoek uit 2021 is gebruik gemaakt van gegevens van de Polisadministratie en inkomensgegevens. In die bron is het beroep dat mensen uitoefenen niet voorhanden. Daarom wordt in dit onderzoek gebruikt gemaakt van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) op basis waarvan het beroep van de werkzame beroepsbevolking (werknemers en zelfstandigen) bekend is.

De EBB is een enquête onder personen van 15 tot 90 jaar waarin de relatie tussen personen en de arbeidsmarkt centraal staat. Hiermee kunnen kenmerken van personen in verband gebracht met hun positie op de arbeidsmarkt, waaronder hun beroep. Op basis van de EBB kunnen de verschillende AZW-branches van zorg en welzijn (breed) worden onderscheiden en ook kan de indeling naar de kwalificaties zorg en welzijn worden gemaakt.

Omdat de EBB een enquête is, is informatie over beroep niet integraal beschikbaar. De EBB is qua omvang wel een dusdanig groot onderzoek dat inzicht kan worden verschaft in het beroep van mensen binnen en buiten de sector zorg en welzijn. De uitkomsten van de EBB worden gewogen, dat wil zeggen gecorrigeerd voor de non-respons en opgehoogd, waarmee ze representatief zijn voor de (werkzame) beroepsbevolking in Nederland. Omdat de EBB een steekproef betreft en er daarnaast ook verschillen zijn in peilmoment en afbakening, verschillen de aantallen die zijn gebaseerd op de EBB en die in de eerder genoemde tabellenset. Daarom worden er in dit onderzoek zo veel als mogelijk percentages gepresenteerd en geen aantallen.

In dit onderzoek wordt uitgegaan van mensen die behoren tot de werkzame beroepsbevolking in 2021. De werkzame beroepsbevolking bevat zowel werknemers als zelfstandigen. Dat waren 9,3 miljoen mensen van 15 jaar en ouder in 2021, waarvan 1,3 miljoen werkzaam in een zorg- en welzijnsberoep. Bij het beroep gaat het in de EBB over de belangrijkste werkkring van mensen, dat is de baan waarin ze de meeste uren besteden per week. In de tabellen wordt voor de hoofdlijnen gekeken naar de beroepsklasse (13-deling van beroepen) van Beroepenclassificatie ROA CBS (BRC), en voor een nadere beschouwing naar de BRC beroepsgroep (114-deling van beroepen).

Beroepen binnen de sector zorg en welzijn

Van de mensen die in 2021 in de sector zorg en welzijn (breed) werkzaam waren, was 67 procent werkzaam in de beroepsklasse zorg- en welzijn (tabel 1). Dat betekent dat 33 procent van de mensen die werkzaam zijn in zorg en welzijn (breed) geen zorg en welzijn taken of werkzaamheden uitvoerden. Zij waren met name werkzaam in bedrijfseconomische en administratieve beroepen (10,8 procent), pedagogische beroepen (7,6 procent) en dienstverlenende beroepen (6,6 procent).

Bij de bedrijfseconomische en administratieve beroepen gaat het onder meer om de beroepsgroepen (directie)secretarissen, administratief medewerkers en receptionisten en telefonisten. Bij de pedagogische beroepen gaat het met name om de beroepsgroep leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten. Dat laatste is op zich niet vreemd aangezien kinderopvang één van de branches is binnen zorg en welzijn (breed). Daarnaast komen er binnen zorg en welzijn relatief veel schoonmakers voor die onder de dienstverlenende beroepen vallen. Hetzelfde geldt voor kelners en barpersoneel. Verder komen managers van zorginstellingen voor, zij vallen in de beroepsklasse managers (zie tabel 2).

Als de kinderopvang buiten beschouwing wordt gelaten (zorg en welzijn smal) dan had in 2021 71 procent van de werknemers een beroep dat valt in de beroepsklasse zorg en welzijn. Voor de negen branches die naast de branche kinderopvang worden onderscheiden, geldt dat deze verschillen in de mate waarin wordt gewerkt in zorg en welzijn beroepen. Dit aandeel was het grootst bij huisartsen en gezondheidscentra (89,5 procent) en het kleinst voor UMC's (62,2 procent) en sociaal werk (54,1 procent). Sociaal werk kende relatief veel mensen met een pedagogisch of bedrijfseconomisch/administratief beroep. Voor de UMC's geldt dat er ook relatief veel mensen werken in een technisch- of ICT-beroep. Verder was het aandeel dienstverlenende beroepen veruit het grootst bij verpleging, verzorging en de thuiszorg.

Zorg- en welzijnsberoepen buiten de sector zorg en welzijn

Er zijn ook mensen die wel een zorg en welzijn beroep hebben, maar die niet werkzaam zijn binnen de sector zorg en welzijn. In 2021 ging het om 3,4 procent (256 duizend) van de mensen met werk buiten de zorg en welzijn. Hierbij gaat het veelal om mensen in de beroepsgroep sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders, gevolgd door medisch vakspecialisten en artsen (zie tabel 3).

Tabel 1: Beroepsklasse van mensen die werkzaam zijn binnen zorg en welzijn (breed), 2021

	Totaal	UMC's	Ziekenhuizen en overige medisch specialistische zorg	GGZ	Huisartsen en gezondheids- centra	VVT	Gehandicapt- enzorg	Kinder- opvang	Jeugd- zorg	Sociaal werk	Overige zorg en welzijn
	%										
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pedagogische beroepen	7.6	3.5	1.1	1.7	0.6	1.2	1.0	79.7	3.3	8.2	1.4
Creatieve en taalkundige beroepen	0.3	0.7	0.0	0.0	0.0	0.2	0.4	0.1	2.1	0.2	0.5
Commerciële beroepen	1.3	0.7	1.4	2.1	0.0	1.0	1.0	1.1	1.1	4.2	1.2
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	10.8	12.8	14.0	10.9	7.3	5.5	8.9	4.6	8.8	15.9	20.3
Managers	2.2	1.1	2.2	3.4	1.0	1.8	2.5	2.4	1.7	4.2	2.3
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	0.7	0.6	0.4	1.0	0.0	0.1	0.4	0.0	0.2	4.5	1.2
Technische beroepen	1.3	8.2	1.8	0.5	0.1	0.4	0.8	0.3	0.0	2.2	1.3
ICT beroepen	1.3	4.6	1.9	1.5	0.7	0.5	0.9	0.0	2.2	2.2	1.8
Agrarische beroepen	0.2	0.0	0.0	0.2	0.0	0.3	0.2	0.1	0.0	0.7	0.2
<i>Zorg en welzijn beroepen</i>	66.9	62.2	73.7	76.1	89.5	70.7	81.2	10.9	78.2	54.1	66.3
Dienstverlenende beroepen	6.6	2.7	2.9	2.0	0.8	17.5	2.3	0.6	1.9	2.7	2.0
Transport en logistiek beroepen	0.3	0.8	0.4	0.1	0.0	0.3	0.2	0.0	0.4	0.3	0.4
Overig	0.5	2.1	0.2	0.5	0.0	0.4	0.2	0.3	0.0	0.7	1.1

Bron: EBB

Tabel 2: Tien meest voorkomende beroepsgroepen van mensen werkzaam binnen zorg en welzijn (breed), zonder zorg en welzijn beroep, 2021

	<i>% van werkzaam binnen zorg en welzijn</i>
Leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten	19.2
Schoonmakers	14.8
Directiesecretaresses	6.2
Administratief medewerkers	6.2
Receptionisten en telefonisten	5.4
Managers zorginstellingen	4.7
Secretaresses	2.6
Specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling	2.5
Kelners en barpersoneel	2.5
Boekhoudkundig medewerkers	2.3

Bron: EBB

Tabel 3: Tien meest voorkomende zorg en welzijn beroepsgroepen van mensen buiten zorg en welzijn (breed), 2021

	<i>% van werkzaam buiten zorg en welzijn</i>
Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders	25.4
Medisch vakspecialisten	19.8
Artsen	9.4
Apothekersassistenten	8.7
Verzorgenden	8.0
Psychologen en sociologen	8.0
Maatschappelijk werkers	7.9
Fysiotherapeuten	5.5
Medisch praktijkassistenten	3.0
Gespecialiseerd verpleegkundigen	2.1

Bron: EBB

Kwalificaties zorg en welzijn

Binnen het programma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW) zijn 22 kwalificaties zorg en welzijn onderscheiden (CBS, 2021). Het gaat om een selectie van kwalificaties die uiteenlopen van Zorghulp (niveau 1) en Verpleegkunde (niveau 6) tot Oud agogisch (niveau 4), zie Bijlage 1. Op basis van de EBB is gekeken in hoeverre mensen met een kwalificatie zorg en welzijn ook werkzaam zijn binnen de sector zorg en welzijn (breed) en welk deel hiervan een zorg- en welzijnsberoep uitoefent (tabel 4).

Van de mensen met een kwalificatie zorg en welzijn en werkzaam binnen zorg en welzijn (breed), was 80 procent in 2021 ook werkzaam in een zorg- en welzijnsberoep. Dat aandeel is groter dan eerder geconstateerd in tabel 1, wat aangeeft dat degenen met een kwalificatie zorg en welzijn vaker dan gemiddeld een zorg- en welzijnsberoep uitoefenen. Dit heeft er mee te maken dat er binnen de sector zorg en welzijn bijvoorbeeld ook schoonmakers en administratief medewerkers werkzaam zijn, zij hebben meestal geen kwalificatie zorg en welzijn, maar een andere opleidingsachtergrond.

Bijna één op de vijf mensen met een kwalificatie zorg en welzijn die in 2021 werkzaam was binnen zorg en welzijn (breed), oefende geen zorg- of welzijnsberoep uit. Dit betreft voor een groot deel

de kinderopvang waar het merendeel van de medewerkers een pedagogisch beroep heeft. Daarbij gaat het vooral om leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten.

Als de kinderopvang buiten beschouwing wordt gelaten dan geldt dat 88 procent van de mensen met een kwalificatie zorg en welzijn werkzaam was in een zorg- en welzijnsberoep. Bij de overige 12 procent ging het veelal om bedrijfseconomische en administratieve beroepen, zoals directiesecretaresses, administratief medewerkers en receptionisten en telefonisten. Deze komen relatief veel voor binnen de UMC's en in de branche Overige zorg en welzijn. De dienstverlenende beroepen zoals schoonmaaksters zijn naar verhouding vooral te vinden binnen de verpleging, verzorging en thuiszorg. Daarnaast komen de managers zorginstellingen hier ook terug als veel voorkomend beroep (zie tabel 5).

Van de mensen met een kwalificatie zorg en welzijn die werkzaam waren buiten zorg en welzijn (breed) had 14 procent een zorg- en welzijnsberoep. Hierbij gaat het om sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders, psychologen en sociologen en maatschappelijk werkers (zie tabel 6).

Tabel 4: Beroepsklasse van mensen met een kwalificatie zorg en welzijn die werkzaam zijn in zorg en welzijn (breed), 2021

	Totaal	UMC's	Ziekenhuizen en overige medisch specialistische zorg	GGZ	Huisartsen en gezondheids- centra*	VVT	Gehandicapten- zorg	Kinder- opvang	Jeugd- zorg	Sociaal werk	Overige zorg en welzijn
	%										
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pedagogische beroepen	10.2	1.8	0.7	1.7	.	0.9	1.0	84.5	0.5	9.2	0.6
Creatieve en taalkundige beroepen	0.1	0.0	0.0	0.0	.	0.0	0.0	0.1	1.7	0.7	0.0
Commerciële beroepen	0.6	0.0	0.1	1.6	.	0.2	0.8	0.7	0.3	1.2	1.0
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	4.3	9.6	4.4	4.0	.	2.6	3.9	1.7	4.7	6.1	12.3
Managers	1.2	0.0	0.9	1.2	.	1.2	1.6	0.7	0.2	3.3	1.2
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	0.4	0.0	0.5	0.9	.	0.0	0.2	0.0	0.0	3.5	1.1
Technische beroepen	0.1	0.4	0.4	0.6	.	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
ICT beroepen	0.2	0.2	0.5	0.6	.	0.0	0.1	0.0	1.4	0.6	0.3
Agrarische beroepen	0.1	0.0	0.0	0.0	.	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	1.0
<i>Zorg en welzijn beroepen</i>	80.1	85.6	91.3	89.5	.	88.3	91.4	12.3	90.6	75.1	81.4
Dienstverlenende beroepen	2.3	2.1	1.0	0.0	.	6.0	0.8	0.0	0.0	0.3	1.1
Transport en logistiek beroepen	0.1	0.0	0.0	0.0	.	0.3	0.1	0.0	0.7	0.0	0.1
Overig	0.2	0.2	0.3	0.0	.	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Bron: EBB

* totaal aantal kleiner dan 15 duizend, dat is te klein om te mogen onderverdelen naar beroepsklasse

Tabel 5: Tien meest voorkomende beroepsgroepen van mensen met een kwalificatie zorg en welzijn zonder zorg en welzijn beroep, binnen zorg en welzijn (breed), 2021

	<i>% van werkzaam binnen zorg en welzijn</i>
Leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten	47.6
Schoonmakers	9.1
Administratief medewerkers	5.9
Managers zorginstellingen	5.3
Receptionisten en telefonisten	3.5
Directiesecretaresses	3.1
Specialisten personeels- en loopbaanontwikkeling	3.0
Bedrijfskundigen en organisatieadviseurs	2.2
Adviseurs marketing, public relations en sales	1.8
Onderwijskundigen en overige docenten	1.4

Bron: EBB

Tabel 6: Tien meest voorkomende zorg en welzijn beroepsgroepen van mensen met een kwalificatie zorg en welzijn, buiten zorg en welzijn (breed), 2021

	<i>% van werkzaam buiten zorg en welzijn</i>
Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders	31.4
Psychologen en sociologen	20.7
Maatschappelijk werkers	13.6
Verzorgenden	10.9
Gespecialiseerd verpleegkundigen	9.6
Verpleegkundigen (mbo)	7.3
Medisch vakspecialisten	2.2
Medisch praktijkassistenten	1.6
Fysiotherapeuten	1.3
Apothekersassistenten	1.2

Bron: EBB

Beroepen naar kwalificatie zorg en welzijn

Tot slot is nagegaan in hoeverre degenen met een kwalificatie zorg en welzijn werkten in een zorg- en welzijnsberoep - ongeacht de branche. In 2021 is door het CBS onderzocht in hoeverre mensen met een kwalificatie zorg en welzijn ook werkzaam zijn in de sector zorg en welzijn. Hieruit kwam naar voren dit het vaakst voorkwam bij werknemers met een kwalificatie verpleegkunde niveau 4 en 6 (bijna 9 van de 10). En het minst vaak bij Psychologie niveau 6 (bijna 3 van de 10). Dit laatste geldt ook voor zelfstandigen met een kwalificatie Psychologie niveau 6.

Tabel 7 laat voor de 22 kwalificaties zorg en welzijn zien welk deel werkzaam was in een zorg- en welzijnsberoep in 2021. In totaal had 59 procent van de mensen met kwalificatie zorg en welzijn een zorg- en welzijnsberoep. Dit aandeel loopt behoorlijk uiteen voor de verschillende kwalificaties. Met 12 procent is die het kleinst voor de kwalificatie Pedagogisch werker (niveau 3 en 4) en met 84 en 83 procent het grootst voor Verpleegkundigen niveau 4 en 6. Veel van de Pedagogisch werkers (zowel niveau 3 en 4) hebben een pedagogisch beroep, waarbij het leidsters kinderopvang en onderwijsassistenten betreft. Van mensen met een kwalificatie Helpende zorg & welzijn (niveau 2) zijn relatief veel mensen werkzaam in dienstverlenende beroepen, waaronder schoonmakers. Bij Psychologie (niveau 6) zijn de beroepen meer verspreid, naast zorg-

en welzijnsberoepen worden bedrijfseconomische en administratieve beroepen het vaakst uitgeoefend.

Tabel 7: Aandeel mensen met een zorg- en welzijnsberoep, naar kwalificaties zorg en welzijn, 2021

	%
Totaal	59
Zorghulp (niveau 1)	.
Helpende zorg & welzijn (niveau 2)	40
Verzorgende (niveau 3)	77
Verpleegkundige (niveau 4)	84
Pedagogisch werker (niveau 3)	12
Pedagogisch werker (niveau 4)	12
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3)	.
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4)	83
Sociaal-maatschappelijke dienstverlener (niveau 4)	.
Sociaal-cultureel werker (niveau 4)	.
Doktersassistent (niveau 4)	78
Tandartsassistent (niveau 4)	.
Verpleegkunde (niveau 6)	83
Verloskunde (niveau 6)	.
Pedagogiek (niveau 6)	39
Pedagogiek (niveau 7)	53
Social work (social work; maatschappelijke hulp en dienstverlening; sph; cmv (niveau 6))	57
Maatschappelijke hulp en dienstverlening (niveau 7)	.
Psychologie (niveau 6)	23
Psychologie (niveau 7)	52
Oud agogisch niveau 3	31
Oud agogisch niveau 4	42

Bron: EBB

. te kleine aantallen om percentages te mogen laten zien

Referenties

CBS, 2021. Documentatie AZW innovatie-onderzoek kwalificaties_def. [AZW innovatie-onderzoek Kwalificaties in zorg en welzijn \(cbs.nl\)](#)